

<http://hallofpeople.com/gr/bio/Aquinas.php>

ΘΩΜΑΣ ΑΚΙΝΑΤΗΣ

Ο μεγαλύτερος και σπουδαιότερος φιλόσοφος του δευτέρου μισού του Μεσαίωνα ήταν ο Θωμάς ο Ακινάτης, που έζησε από το 1225 ως το 1274. Υπήρξε ο σημαντικότερος υποστηρικτής της φυσικής θεολογίας και ο πατέρας της Θομιστικής σχολής φιλοσοφίας και θεολογίας, η οποία αποτέλεσε για καιρό την κύρια φιλοσοφική προσέγγιση της Καθολικής Εκκλησίας. Η επιρροή του στη δυτική σκέψη είναι σημαντική, και μεγάλο μέρος της μοντέρνας φιλοσοφίας παρουσιάζεται ως αντίδραση κατά, ή υποστήριξη των ιδεών του, ιδιαίτερα στους τομείς της ηθικής, του φυσικού νόμου και της πολιτικής θεωρίας.

Το σπουδαιότερο που έκανε ο Θωμάς ο Ακινάτης ήταν ότι "εκχριστιάνισε" τον Αριστοτέλη, όπως ακριβώς ο Αυγουστίνος είχε εκχριστιανίσει τον Πλάτωνα, στις αρχές του Μεσαίωνα.

Τι εννοούμε όμως σαν "εκχριστιανισμό" των δυο μεγάλων Ελλήνων φιλοσόφων;

Εννοούμε ότι το έργο τους ερμηνεύτηκε με τέτοιο τρόπο, ώστε πλέον δεν αποτελούσε απειλή για τη χριστιανική διδασκαλία. Λένε ότι ο Θωμάς ο Ακινάτης "έπιασε τον ταύρο από τα κέρατα".

Ο Θωμάς ο Ακινάτης ανήκε στους ανθρώπους εκείνους που ήθελαν να συνταιριάσουν τη φιλοσοφία του Αριστοτέλη με το χριστιανισμό. Θεωρούσε ότι πέτυχε τη μεγαλύτερη και δυσκολότερη σύνθεση ανάμεσα στην πίστη και στη γνώση. Και τα κατάφερε, επειδή μπήκε μέσα στη φιλοσοφία του Αριστοτέλη και την έπιασε κατά λέξη. Δεν πίστευε ότι υπήρχε κάποια αγεφύρωτη αντίφαση ανάμεσα σ' αυτά που μας λέει η λογική μας και η φιλοσοφία από τη μια, και σ' αυτά που μας λέει η χριστιανική αποκάλυψη κι η πίστη από την άλλη. Πολύ συχνά, χριστιανισμός και φιλοσοφία λένε το ίδιο πράγμα. Μπορούμε, επομένως, να καταλήξουμε με τη λογική μας στις ίδιες αλήθειες, τις οποίες μας αποκάλυψε η Βίβλος.

Πώς μπορεί όμως η λογική να μας διηγηθεί τη δημιουργία του κόσμου από το Θεό μέσα σ' έξι μέρες; Πώς μπορεί η λογική μας να μας αποδείξει ότι ο Ιησούς ήταν Υιός του Θεού;

Βεβαίως τέτοιου είδους "αλήθειες της πίστης", μόνο με τη βοήθεια της πίστης και της χριστιανικής αποκάλυψης μπορούμε να τις γνωρίσουμε. Ο Θωμάς, όμως, έλεγε ότι υπάρχουν και ορισμένες "φυσικές θεολογικές αλήθειες". Και εννοούσε ακριβώς εκείνες, στις οποίες μπορούμε να φτάσουμε και με τη βοήθεια της λογικής μας και με τη βοήθεια της πίστης μας. Μια τέτοια αλήθεια είναι, για παράδειγμα, το ότι υπάρχει Θεός.

Ο Θωμάς, λοιπόν, πίστευε ότι υπάρχουν δυο δρόμοι που οδηγούν στο Θεό. Ο ένας δρόμος περνάει από την πίστη. Γιατί δεν είναι δύσκολο να χαθεί κανείς, όταν στηρίζεται αποκλειστικά στη λογική

του και δείχνει υπερβολική εμπιστοσύνη στο ανθρώπινο μυαλό. Ο Θωμάς, πάντως, ενδιαφέρεται ν' αποδείξει ότι δεν υπάρχει αντίφαση μεταξύ της χριστιανικής διδασκαλίας και φιλοσόφων όπως ο Αριστοτέλης.

Ο Θωμάς ο Ακινάτης έλεγε ότι υπάρχει μία και μόνη αλήθεια. Όταν ο Αριστοτέλης λέει κάτι που κι εμείς, με τη λογική μας, βρίσκουμε σωστό, τότε αυτό δεν έρχεται σε αντίθεση με τη χριστιανική διδασκαλία. Ένα μέρος της αλήθειας μπορούμε, επομένως, να το γνωρίσουμε με τη βοήθεια της λογικής και της παρατήρησης - και για τέτοιες αλήθειες μιλά, για παράδειγμα, ο Αριστοτέλης, όταν περιγράφει το φυτικό και το ζωικό βασίλειο. Ένα δεύτερο μέρος της αλήθειας μάς αποκάλυψε ο Θεός με τη Βίβλο. Αλλά τα δυο αυτά μέρη της αλήθειας συναντιούνται και καλύπτονται σε πολλά και σημαντικά σημεία.

Υπάρχουν ερωτήματα στα οποία η Βίβλος και η λογική μάς δίνουν την ίδια απάντηση, όπως για την ύπαρξη του Θεού, ας πούμε. Η φιλοσοφία του Αριστοτέλη ξεκινούσε, επίσης, από την προϋπόθεση ότι υπάρχει Θεός - ή μια πρώτη, αρχική αιτία που κινητοποιεί τα πάντα μέσα στη φύση. Ο Αριστοτέλης, όμως, δεν περιγράφει με περισσότερες λεπτομέρειες το Θεό. Γι αυτό, πρέπει να ζητήσουμε τη βοήθεια της Βίβλου και της χριστιανικής διδασκαλίας, έλεγε ο Ακινάτης.

Με τη λογική, πολλοί φιλόσοφοι διαπιστώνουν ότι όλα προέρχονται από μια "πρώτη, αρχική αιτία". Ο Θεός, έλεγε ο Θωμάς, αποκαλύφθηκε στους ανθρώπους και μέσω της Βίβλου και μέσω της λογικής. Υπάρχει, λοιπόν, και "αποκαλυπτική" και "λογική ή φυσική θεολογία".

Το ίδιο ισχύει και στο χώρο της Ηθικής. Στη Βίβλο, βρίσκουμε οδηγίες και συμβουλές για το πώς πρέπει να ζούμε. Ο Θεός, όμως, μας έχει εφοδιάσει και με συνείδηση, που μας δίνει τη δυνατότητα να διακρίνουμε με τη λογική μας το Καλό από το Κακό. 'Αρα, "δυσο δρόμοι" οδηγούν και στην ηθική ζωή. Ξέρουμε ότι δεν πρέπει να βλάπτουμε και να βασανίζουμε τους άλλους ανθρώπους, έστω κι αν δεν έχουμε διαβάσει ποτέ τη Βίβλο (που λέει ότι πρέπει να φερόμαστε στον πλησίον μας όπως θέλουμε να μας φέρεται κι αυτός). Αλλά κι εδώ, ο δρόμος της Βίβλου είναι πιο σίγουρος, πιο ασφαλής.

Τέλος, ο Θωμάς ο Ακινάτης αποδέχτηκε τη φιλοσοφία του Αριστοτέλη σ' όλους τους τομείς που δε συγκρούονταν με τη θεολογία της Εκκλησίας. Αυτό ισχύει για τη Λογική του, για τη θεωρία περί της Αντίληψης και τη φυσική φιλοσοφία του. Στα έργα του Αριστοτέλη υπήρχε μια σκάλα, που ξεκινούσε από τα φυτά και τα ζώα και τέλειωνε στον άνθρωπο. Ο Αριστοτέλης πίστευε ότι η σκάλα αυτή είναι μια απόδειξη της ύπαρξης του Θεού, ο οποίος Θεός είναι η ανώτατη βαθμίδα ζωής.

Το σχήμα αυτό προσαρμόστηκε πολύ εύκολα στη χριστιανική θεολογία. Ο Θωμάς πιστεύει σε μια κλιμακούμενη ύπαρξη, που ξεκινάει από τα φυτά και τα ζώα, συνεχίζει στον άνθρωπο, περνάει στους αγγέλους και καταλήγει στο Θεό. Ο άνθρωπος έχει σώμα κι αισθητήρια όργανα, σαν τα ζώα. Έχει, όμως, και τη λογική "που σκέφτεται". Οι άγγελοι δεν έχουν ούτε σώμα ούτε αισθητήρια όργανα, έχουν, όμως, μια άμεση και στιγμιαία εξυπνάδα. Δε χρειάζεται να "σκεφτούν" κάτι, σαν τους ανθρώπους, δεν έχουν ανάγκη να συλλογιστούν και να καταλήξουν σε συμπεράσματα. Ξέρουν όλα όσα μπορεί να μάθει ο άνθρωπος, χωρίς να πρέπει να

φτάσουν σ' αυτές τις γνώσεις βήμα βήμα. Κι επειδή οι άγγελοι δεν έχουν σώμα, δεν πεθαίνουν ποτέ. Δεν είναι, βέβαια, αιώνιοι, σαν το Θεό, γιατί κι αυτοί πλάστηκαν κάποτε από το Θεό, αλλά δεν έχουν σώμα, από το οποίο θα μπορούσαν κάποτε να χωριστούν. Επομένως, δεν πεθαίνουν. Αλλά πάνω κι από τους αγγέλους, βρίσκεται ο Θρόνος του Θεού.

Δυστυχώς, ο Θωμάς πήρε από τον Αριστοτέλη και τη γνώμη που είχε ο αρχαίος Έλληνας φιλόσοφος για τις γυναίκες. Ο Αριστοτέλης θεωρούσε τις γυναίκες ένα είδος ατελούς άντρα. Πίστευε ακόμα πως τα παιδιά κληρονομούσαν μονάχα τις ιδιότητες του πατέρα, γιατί η γυναίκα είναι δεκτική και παθητική, ενώ ο άντρας δοτικός και ενεργητικός. Αυτές οι σκέψεις συμφωνούσαν απόλυτα με τη Βίβλο, κατά τη γνώμη του Θωμά, - εκεί που λέει, για παράδειγμα, ότι η Εύα πλάστηκε από το πλευρό του Αδάμ.

Θα πρέπει ακόμα να προσθέσουμε πως ο Θωμάς θεωρούσε τη γυναίκα κατώτερη από τον άντρα, μόνο ως πλάσμα της φύσης, ως σώμα. Ως ψυχή, αντίθετα, είχε γι' αυτόν την ίδια αξία με τον άντρα. Στον ουρανό, υπάρχει ισότητα ανάμεσα στα δύο φύλα, επειδή απλούστατα δεν υπάρχουν διαφορές, δεν υπάρχουν φύλα.

Αναδημοσίευση από:

«sciencearchives.wordpress.com/2015/06/19/%CE%AC-%CE%AC-4/»

